

До протоколу № 216
від 23 вересня 2026 року

ВИСНОВОК

до проєкту Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів завершити здобуття повної загальної середньої освіти у тому самому закладі загальної середньої освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти» (реєстр. № 15082 від 16.03.2026)

до проєкту Закону України «Про внесення зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів, які розпочали здобуття базової середньої освіти у 2020/2021 та 2021/2022 навчальних роках, завершити здобуття повної загальної середньої освіти без зміни закладу загальної середньої освіти» (реєстр. № 15082-1 від 26.03.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 23 вересня 2026 року на своєму засіданні (протокол № 216) розглянув у межах предметів свого відання проєкт Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів завершити здобуття повної загальної середньої освіти у тому самому закладі загальної середньої освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти» (реєстр. № 15082 від 16.03.2026), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України, та альтернативний до нього проєкт Закону України «Про внесення зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів, які розпочали здобуття базової середньої освіти у 2020/2021 та 2021/2022 навчальних роках, завершити здобуття повної загальної середньої освіти без зміни закладу загальної середньої освіти» (реєстр. № 15082-1 від 26.03.2026), поданий народним депутатом України Білозір Л.М. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій визначений головним з опрацювання цих законопроєктів.

У пояснювальній записці до законопроекту реєстр. № 15082 зазначено, що його метою є забезпечення гарантій реалізації права здобувачів освіти на здобуття повної загальної середньої освіти та недопущення звуження змісту і обсягу такого права під час реформування мережі закладів загальної середньої освіти.

Для досягнення зазначеної мети проектом Закону реєстр. № 15082 передбачається вирішення таких завдань:

гарантування можливості учням завершити навчання у закладі освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти;

запобігання примусовому переведенню здобувачів освіти до інших закладів освіти у зв'язку зі зміною типу закладу освіти або його реорганізацією;

створення правових умов для поетапного та збалансованого впровадження реформи старшої профільної школи.

Проектом Закону пропонується внести зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту».

У пояснювальній записці до законопроекту реєстр. № 15082-1 зазначено, що його метою є створення належних законодавчих умов для забезпечення права учнів на завершення здобуття повної загальної середньої освіти у тих самих закладах загальної середньої освіти, в яких вони здобували базову середню освіту, а також забезпечення отримання документів про повну загальну середню освіту без необхідності зміни закладу загальної середньої освіти.

Законопроектом реєстр. № 15082-1 також пропонується доповнити розділ Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловлює такі основні зауваження до законопроектів.

До законопроекту реєстр. № 15082.

1. Встановлення відповідних винятків для учнів, які розпочали у 2020/2021 та у 2021/2022 навчальних роках здобуття базової середньої освіти, може створити ризик формування прецеденту, наявність якого сприятиме подальшому поширенню таких винятків і на інші категорії учнів, які, наприклад, розпочали здобуття базової середньої освіти пізніше. Така практика, на думку ГНЕУ, може призвести до постійного відтермінування проведення відповідної реформи.

2. Реалізація запропонованої норми може призвести до ситуації, коли засновник буде змушений штучно зберігати старшу школу у закладах загальної середньої освіти, які за чинною моделлю не передбачають її функціонування, лише для забезпечення прав окремої категорії учнів. Це, у свою чергу, може ускладнити реалізацію державної політики у сфері освіти та створити дисбаланс у розвитку освітньої мережі. Крім того, така норма може мати негативні наслідки і для учнів, які залишаються здобувати повну загальну середню освіту у закладах, які провадять освітню діяльність на іншому рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти (початкова, базова середня) та не передбачають здобуття

профільної середньої освіти, з огляду на відсутність у таких закладах матеріально-технічних і кадрових ресурсів.

3. ГНЕУ також вважає за необхідне переглянути запропонований строк набрання чинності Законом - «з дня, наступного за днем його опублікування», оскільки проектом передбачається доручення Кабінету Міністрів України протягом одного місяця з дня, наступного за днем опублікування Закону, привести нормативно-правові акти у відповідність із ним.

До законопроекту реєстр. № 15082-1.

ГНЕУ висловило до альтернативного законопроекту аналогічні зауваження щодо запропонованого механізму збереження можливості здобуття повної загальної середньої освіти у закладах, де учні розпочали здобуття базової середньої освіти, а також щодо строку набрання чинності Законом.

Водночас ГНЕУ додатково звертає увагу на такі положення альтернативного законопроекту:

1. ГНЕУ вважає зайвим передбачення в альтернативному законопроекті права учнів завершити здобуття повної загальної середньої освіти у правонаступниках закладів, оскільки правонаступництво стосується реорганізації юридичної особи, тоді як під час зміни типу закладу правонаступництва не відбувається. Водночас законодавством уже передбачено обов'язок засновника у разі реорганізації чи ліквідації закладу забезпечити учням можливість продовжити здобуття освіти на відповідному рівні.

2. ГНЕУ звертає увагу, що в абз. 1 нового п. 5⁴ пропонується надати учням, які розпочали здобуття базової середньої освіти у 2020/2021 та 2021/2022 навчальних роках у закладах загальної середньої освіти, право на завершення здобуття *повної загальної середньої освіти* у тих самих закладах загальної середньої освіти або їх правонаступниках. Водночас в абзацах 2 та 4 цього пункту йдеться про обов'язок закладів загальної середньої освіти або їх правонаступників забезпечити здобуття *профільної середньої освіти* такими учнями до 1 вересня 2028 року та встановлюється, що вимоги цього Закону щодо визначення типів закладів загальної середньої освіти не застосовуються до здобуття *профільної освіти* та видачі свідоцтв про повну загальну середню освіту учням, визначеним цим пунктом, що вбачається за доцільне узгодити.

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України) надає свої зауваження та пропозиції до законопроектів реєстр. № 15082 та 15082-1. Зокрема щодо наступного.

МОН України звертає увагу, що реалізація запропонованих положень може зумовити необхідність перегляду територіальними громадами раніше ухвалених рішень щодо трансформації освітньої мережі та ініціювання зворотних юридичних процедур, що може порушити принцип правової визначеності та нівелювати здійснені заходи з реформування мережі.

Водночас МОН України наголошує на необхідності чіткого визначення *категорій учнів, які матимуть право завершити здобуття повної загальної середньої освіти, та строків реалізації такого права* з метою недопущення ускладнення впровадження реформи профільної середньої освіти.

Крім того, законопроект не врегульовує практичні питання реалізації цього права, зокрема *приведення установчих документів закладів та їх ліцензій у відповідність до вимог законодавства*, без чого такі заклади не зможуть видавати свідоцтва про повну загальну середню освіту.

Міністерство фінансів України (далі - Мінфін України) у межах компетенції зазначає, що реалізація законопроектів реєстр. № 15082 та 15082-1 не потребуватиме додаткових видатків державного та місцевих бюджетів. Водночас реалізація запропонованих у законопроектах положень може потребуватиме залучення додаткової кількості педагогічних ставок, зокрема вчителів профільних предметів. Водночас слід врахувати, що такі педагогічні працівники не матимуть повного тижневого навантаження (18 годин), оскільки в закладах загальної середньої освіти може бути відсутня повна лінійка класів базової середньої освіти (5–9 класи) з належною наповнюваністю. У результаті це призведе до необхідності фінансування понаднормової чисельності педагогічних працівників за рахунок освітньої субвенції та місцевих бюджетів, попри неповне педагогічне навантаження. Гіпотетично така ситуація може виникнути у більшості відповідних закладів освіти, що насамперед потребуватиме чіткого визначення джерел покриття таких неефективних видатків

Мінфін України також звертає увагу, що формування мережі профільних ліцеїв академічного спрямування з трирічним терміном навчання передбачено в межах адаптації законодавства України до права ЄС, та зазначає, що питання доцільності прийняття законопроекту має вирішувати МОН України як головний орган, що формує та реалізує державну політику у сфері освіти.

Освітній омбудсмен висловлює свої зауваження та пропозиції до законопроекту реєстр. № 15082.

На думку Освітнього омбудсмена, законопроект може призвести до змін або зупинення формування освітньої мережі в громадах та нівелювати зусилля держави щодо реформування сфери освіти та впровадження реформи Нової української школи.

Реалізація законопроекту може спричинити необхідність перегляду затверджених планів формування мережі, що є складною та тривалою процедурою, а також створити додаткове фінансове навантаження на місцеві бюджети через утримання закладів і класів із малою кількістю учнів.

Окремими ризиками є погіршення якості освіти в закладах, які не мають належного кадрового та матеріально-технічного забезпечення, виникнення конфліктів між громадами, батьками та закладами освіти, а також неврегульованість питання видачі документів про повну загальну середню освіту закладами, які після реорганізації матимуть статус гімназій або початкових шкіл.

У зв'язку з цим Освітній омбудсмен пропонує посилити комунікацію з батьками щодо реформи старшої профільної школи, передбачити на перехідний період можливість функціонування ліцеїв за двома форматами навчання - за дворічним Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти 2011 року та новим Державним стандартом профільної середньої освіти 2024

року, а також надати громадам можливість самостійно визначати модель організації такого навчання.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» підтримує законопроект реєстр. № 15082, водночас пропонує уточнити особливості функціонування 10–11 класів в академічних ліцеях у перехідний період до та після запровадження профільної середньої освіти з 1 вересня 2027 року, зокрема передбачити можливість завершення навчання учнями у відповідному закладі або його правонаступнику незалежно від зміни типу чи організації освітнього процесу.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» підтримує подану законодавчу ініціативу, реалізація положень якої гарантуватиме учням можливості завершити навчання у закладі освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти, сприятиме запобіганню примусового переведення здобувачів освіти до інших закладів освіти у зв'язку зі зміною типу закладу освіти або його реорганізацією, забезпечить отримання документів про повну загальну середню освіту без необхідності зміни закладу загальної середньої освіти, що сприятиме збалансованому впровадженню реформи старшої профільної школи та зменшить соціальну напругу серед учнівської та батьківської спільнот.

На думку Асоціації, редакція альтернативного законопроекту № 15082-1 є більш вдалою, оскільки передбачає кращий механізм реалізації права на освіту та певною мірою усуває колізію з реформою ліцеїв, гарантує отримання документа про освіту і створює єдину правозастосовну практику.

Водночас вважає за доцільне уточнити положення щодо правонаступництва, передбачені абз. 1 нового п. 5⁴ розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення».

Підкомітет з питань професійної та фахової передвищої освіти, детально розглянувши на своєму засіданні 21 вересня 2026 року законопроекти реєстр. № №15082 та 15082-1 та надані до них експертні висновки, за результатами розгляду дійшов висновку, що обидва законопроекти потребують суттєвого доопрацювання. Враховуючи вищезазначене, пропонує підтримати доопрацьований народними депутатами України - членами Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій законопроект, а законопроекти реєстр. №№ 15082 та 15082-1 - відхилити.

Опрацювавши законопроекти реєстр. № №15082 та 15082-1, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій дійшов висновку, що обидва законопроекти потребують суттєвого доопрацювання. Необхідність доопрацювання положень законопроектів № 15082 та № 15082-1 зумовлена потребою чітко визначити категорію учнів, на яких поширюються перехідні гарантії, строк їх дії та механізм забезпечення завершення ними здобуття профільної середньої освіти, належним чином врегулювати питання

ліцензування, а також встановити достатні запобіжники щодо подальшого формування класів профільної середньої освіти у закладах, які не відповідають визначеним законом типам.

Враховуючи вищезазначене, Комітет вважає за доцільне внести на розгляд Верховної Ради України у порядку, встановленому частиною другою статті 110 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», доопрацьований народними депутатами України - членами Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій законопроект з новою назвою «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення завершення здобуття повної загальної середньої освіти учнями, які у 2026/2027 навчальному році здобувають профільну середню освіту в межах дворічної старшої школи, в тому самому закладі загальної середньої освіти, до якого їх було зараховано (переведено)», а законопроекти реєстр. №№ 15082 та 15082-1 - відхилити.

Заслухавши інформацію Голови Комітету Бабака С.В., заступника Голови Комітету Колебошина С.В та широко обговоривши зазначене питання **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Підтримати підготовлену народними депутатами України - членами Комітету редакцію доопрацьованого проекту Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення завершення здобуття повної загальної середньої освіти учнями, які у 2026/2027 навчальному році здобувають профільну середню освіту в межах дворічної старшої школи, в тому самому закладі загальної середньої освіти, до якого їх було зараховано (переведено)» та доручити Голові Комітету Бабаку С.В. оформити його та у встановленому порядку подати на розгляд Верховної Ради України з урахуванням вимог частини другої статті 110 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

2. Рекомендувати Верховній Раді України:

2.1. Відповідно до частини третьої статті 93 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» включити до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання:

проект Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів завершити здобуття повної загальної середньої освіти у тому самому закладі загальної середньої освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти» (реєстр. № 15082 від 16.03.2026), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України;

проект Закону України «Про внесення зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів, які розпочали здобуття базової середньої освіти у 2020/2021 та 2021/2022 навчальних роках, завершити здобуття повної загальної середньої освіти без зміни закладу загальної середньої освіти» (реєстр. № 15082-

1 від 26.03.2026), поданий народним депутатом України Білозір Л.М. та іншими народними депутатами України;

доопрацьований проект Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення завершення здобуття повної загальної середньої освіти учнями, які у 2026/2027 навчальному році здобувають профільну середню освіту в межах дворічної старшої школи, в тому самому закладі загальної середньої освіти, до якого їх було зараховано (переведено)», підготовлений народними депутатами України - членами Комітету.

2.2. Відповідно до пункту 1 частини першої, частини другої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» доопрацьований проект Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення завершення здобуття повної загальної середньої освіти учнями, які у 2026/2027 навчальному році здобувають профільну середню освіту в межах дворічної старшої школи, в тому самому закладі загальної середньої освіти, до якого їх було зараховано (переведено)», підготовлений народними депутатами України - членами Комітету, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти *за основу та в цілому*.

2.3. Відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів завершити здобуття повної загальної середньої освіти у тому самому закладі загальної середньої освіти, в якому вони розпочали здобуття відповідного рівня освіти» (реєстр. № 15082 від 16.03.2026), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні *відхилити*.

2.4. Відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України «Про внесення зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо забезпечення прав учнів, які розпочали здобуття базової середньої освіти у 2020/2021 та 2021/2022 навчальних роках, завершити здобуття повної загальної середньої освіти без зміни закладу загальної середньої освіти» (реєстр. № 15082-1 від 26.03.2026), поданий народним депутатом України Білозір Л.М. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні *відхилити*.

3. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити Голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій Бабака С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК